

LÄRARHANDLEDNING

HUR VI FÖRSVINNAR

AV EVA-MARIA BENAVENTE DAHLIN

HEJ LÄRARE!

Det här materialet är till för dig som är lärare och som har en klass som har sett föreställningen *Hur vi försvinner* på Unga Dramaten. Här finns förslag på samtalsfrågor och övningar som kan användas för att reflektera kring föreställningens innehåll och tematik. Bläddra gärna igenom materialet och välj det som du tycker känns relevant för din klass.

När det gäller att tolka teater finns det inte något rätt eller fel. Ni som sett föreställningen har säkert upplevt den på olika sätt. Vi vill uppmuntra till reflektion bortom huruvida föreställningen var ”bra” eller ”dålig”. Vi hoppas att *Hur vi försvinner* ska väcka känslor och tankar som kan bidra till spännande samtal i klassrummet.

Hör gärna av dig om du har några frågor!

Elin Callmer Publikarbetare och dramapedagog på Unga Dramaten
elin.callmer@dramaten.se

HÄLSNING FRÅN REGISSÖREN

Tack för att du engagerat dig och tagit med dina elever till *Hur vi försvinner*. En föreställning som för mig tog sin utgångspunkt i upplevelsen av att leva i en tid av stora omvälvningar och kriser. Jag och mitt team har funderat mycket kring hur det påverkar unga människor som just formar sin vuxenhet, sina värderingar och sin framtidssyn. Som en del av projektet intervjuade vi ett stort antal ungdomar. Deras uppriktiga och fängslande svar berörde oss djupt – flera av dem har blivit repliker i föreställningen. Samtalet efteråt blir just därför en självklar fortsättning på föreställningen. Jag önskar att jag var med och kunde lyssna.

Måns Lagerlöf Regissör

EFTER TEATERBESÖKET

MINNAS TILLSAMMANS – RUNDA

Samla klassen på stolar i en cirkel. Börja med att låta var och en fundera för sig själv kring vad hen minns starkast från Hur vi försvinner. Om det är möjligt kan det vara bra att låta eleverna vara tysta och kanske blunda medan de funderar.

Låt sedan var och en i tur och ordning säga något de minns från föreställningen, till exempel en karaktär, en replik eller något ur scenografin. Var och en säger bara en sak de minns.

Uppmuntra gärna eleverna att säga olika saker för att få syn på hur många intryck och minnesbilder en föreställning kan ge.

Utveckling av övningen: ”jag undrar varför/hur/om ...”

Låt eleverna också fundera på något som de undrar efter att ha sett föreställningen. Det kan både vara frågor om föreställningens innehåll eller utformning. Tanken är inte att ni ska komma på några svar utan bara låta frågorna ta plats i rummet.

FÖRESTÄLLNINGENS FORM – SAMTAL

När det gäller scenkonst så är alla komponenter i föreställningen ett resultat av medvetna val. Det är många som jobbar med en föreställning men som inte själva står på scenen. Till exempel regissör, dramatiker, scenograf, ljusdesigner, kompositör, kostymör, rekvisitör, maskör och tekniker.

Det finns en tanke, avsikt, idé med allt vi ser och hör på teaterscenen. Man har velat skapa vissa stämningar, känslor och bilder. Låt eleverna prata med varandra, gärna i mindre grupper, utifrån följande frågor:

Scenbilden

- ▶ Hur såg scenbilden ut?
- ▶ Vilken känsla och stämning gav rummet?
- ▶ Vad fanns det för större och mindre möbler (scenografi) och föremål (rekvisita) på scenen? Hur användes de?
- ▶ Hur förändrades scenbilden under föreställningens gång?
- ▶ Hur användes ljus, videoprojektioner och andra effekter?
Vilka olika stämningar skapades?
- ▶ Hur användes ljud och musik? Vilka olika stämningar skapades?
- ▶ Under hur lång tid utspelar sig berättelsen? Hur gestaltades det att tiden gick?
- ▶ Fanns det något som var extra intressant med scenografin?
- ▶ Var utspelade sig föreställningen? I vilken ”värld” och i vilken tid?

KARAKTÄRERNA – SAMTAL

I *Hur vi försvinner* får vi träffa fem karaktärer, Nano, Alicia, Clara, Andrej och Brita. Låt eleverna prata om karaktärerna utifrån följande frågor. Påminn gärna om att det inte finns något rätt eller fel svar, det intressanta är elevernas upplevelser och tolkningar.

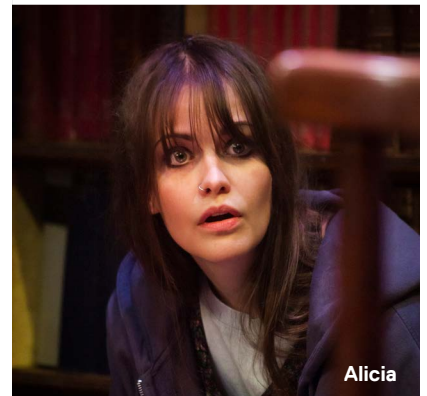
- ▶ Hur skulle ni beskriva de olika karaktärerna? Hur ser de ut?
Vilka karaktärsdrag har de?
- ▶ Hur gamla är karaktärerna?
- ▶ Vad har karaktärerna gemensamt?
- ▶ Hur är relationerna mellan karaktärerna i början av berättelsen?
Vilka känner varandra sedan tidigare?
- ▶ Hur utvecklas och/eller förändras relationerna under berättelsens gång?
- ▶ På vilket sätt utvecklas och/eller förändras karaktärerna?
- ▶ Vem eller vilka har högst social status i gruppen? Förändras det under berättelsens gång?
- ▶ Finns det någon huvudroll? Ur vems perspektiv får vi ta del av berättelsen?
- ▶ Skulle de här karaktärerna kunna finnas "på riktigt"?
- ▶ Hur förhåller sig de olika karaktärerna till uppgiften att skriva om framtiden?
- ▶ Hur pratar de om framtiden?
- ▶ Hur pratar de om döden?
- ▶ Vad längtar de efter och drömmer om?

VAD VAR DET SOM HÄNDE? – SAMTAL

Dela ut frågorna nedan och låt eleverna prata, gärna två och två eller i mindre grupper så att många kommer till tals. Samla sedan hela klassen och lyssna

på vad de olika smågrupperna pratat om. Har de kommit fram till samma saker eller finns det olika upplevelser, tolkningar och tankar?

- ▶ Varför har just de här eleverna fått uppgiften att skriva en essä om framtiden? Vad har de gjort för att "hamna" där?
- ▶ Varför sitter de i biblioteket i stället för i ett klassrum?
- ▶ Vilken tid på dygnet är det när berättelsen startar? Under hur lång tid utspelar sig berättelsen?
- ▶ Varför är de instängda i biblioteket? Har någon låst in dem med flit eller har de råkat bli instängda och är de bortglömda?
- ▶ Vad kan instängdheten vara en symbol eller metafor för?
Och biblioteket i sig?
- ▶ Var är skolpersonalen? Har de lämnat eleverna med flit?
- ▶ Varför kommer inte föräldrarna och hjälper dem?
- ▶ Hur reagerar karaktärerna på att de blivit inlåsta? Hur känner de?
Hur agerar de?

VAD ÄR DET SOM HÄNDER UTANFÖR?

Det sägs att skolan stängts som en säkerhetsåtgärd och det spekuleras i att det pågår någon slags kris utanför. Brita föreslår att det är en storm eller översvämning, men de får inga svar.

- ▶ Vad tror ni att det är som händer där utanför?
- ▶ På vilket sätt kan det vara en symbol för sådant som händer i samhället?

Brita och Nano

Vid upprepade tillfällen så ber Nano Brita att blunda och säga vad hon ser.

- ▶ Vad är det för lek Nano och Brita leker? Varför vill Nano att Brita ska blunda och säga vad hon ser?
- ▶ Vad är det Brita kan se som ingen annan kan se? Varför kan just hon se det?
- ▶ Det syns olika projektioner på väggarna när Brita berättar vad hon ser. Vad minns ni för olika projektioner? Och vad tror ni de symboliserar?

Hur slutar det?

Det sista som händer är att Brita säger "alla är döda".

- ▶ Vad betyder den repliken? Vad menar hon?
- ▶ Vad tror ni händer sen? Kommer de bli utsläppta ur biblioteket?

Titeln

Varför tror ni pjäsen heter *Hur vi försvinner?*

HETA STOLEN – VÄRDERINGSÖVNING

Låt eleverna sitta på stolar i en cirkel i klassrummet. Det ska finnas en extra tom stol i cirkeln. Eleverna tar ställning till olika påståenden genom att byta plats. Instruktionen är att byta plats/byta stol om man håller med om påståendet och att sitta kvar på sin plats/stol om man inte håller med om påståendet. Uppmuntra eleverna att gå på sin första impuls och betona att det viktiga är att faktiskt ta ställning, men att man såklart får ändra sin åsikt under övningens gång.

Syftet med Heta stolen är att sätta i gång reflektion och samtal, påståendena är igångsättare men det viktiga är att sedan låta eleverna motivera sitt ställningstagande och berätta hur de tänkte. Se till att många olika röster i klassen kommer till tals, men undvik att hamna i en polariserande debatt.

Ställ gärna fördjupande följdfrågor, till exempel: Vill du utveckla vad du menar? Varför tänker du så? Är det alltid så? Kan det vara på något annat sätt?

Påståendena är inspirerade av föreställningens tematik. Under varje påstående finns också förslag på möjliga följdfrågor i kursiv stil.

Börja med ett test-påstående för att prova övningens form, till exempel:

Pizza är godare än hamburgare

PÅSTÅENDEN:

Det är svårt att föreställa sig hur framtiden kommer bli

Är det någon skillnad på att föreställa sig hur det kommer vara om ett halvår, fem, tio eller trettio år?

Många känner hopplöshet när de tänker på framtiden

Vad känner människor sig hopplösa kring? Känner unga sig mer eller mindre hopplösa än vuxna? Hur pratas det om "framtiden" i samhället? Vad skulle behövas för att fler skulle känna hopp?

Ungdomar borde få bestämma mer i samhället

Vad finns det för fördelar och nackdelar med att ungdomar skulle få bestämma mer? Vad skulle ni vilja bestämma mer kring? Borde rösträttsåldern sänkas?

Det är viktigt att veta vad man vill

Varför/varför inte? Hur ska man veta vad man vill? Hur förhåller sig karaktärerna i föreställningen? Vet de vad de vill?

Alla har samma möjligheter att lyckas

Hur ser samhället ut? Har alla samma förutsättningar? Vad kan påverka individers möjligheter "att lyckas"? Hur kan man definiera "att lyckas"?

De som presterar bäst i skolan lyckas ofta bäst i livet

Vad betyder att "lyckas i livet"? Vilka slags prestationer premieras i skolan?

Vuxna har ofta en negativ syn på ungdomar

I föreställningen säger Alicia och Nano att deras föräldrar tycker att de är misslyckade. Vad tänker ni om det? Hur blir man påverkad av föräldrars och/eller andra vuxnas förväntningar? Vad säger vuxna för negativa saker om "dagens ungdom"?

Många unga känner sig pressade

Är det högre krav på ungdomar i dag än tidigare? Vad är det för press de känner? Vart ifrån kommer pressen?

Ungdomar känner sig ofta mer ensamma än vuxna

Varför/varför inte? På vilket sätt känner sig unga ensamma?

Vad sa karaktärerna om ensamhet? Kände de sig ensamma?

Alla kan bidra till att förändra samhället

Vad behövs för att man ska känna att man vill och orkar bidra till att förändra samhället? Hur kan man förändra samhället? Vad kan man praktiskt göra?

En person kan förändra världen

Varför/varför inte? Finns det några exempel på människor som har förändrat världen?

ATT FANTISERA OM FRAMTIDEN – SAMTALA OCH SKRIVA

I föreställningen tar Brita initiativ till att de alla ska blunda och berätta vad de ser. De beskriver vackra och härliga saker tillsammans. Vad händer i gruppen när de gör det?

Senare sitter de i en cirkel och fortsätter dela med sig av vackra platser och stunder, "en skidtur, en soluppgång" mm. Men, då kan Brita inte säga något. Varför?

När ni lämnade föreställningen fick alla varsitt programblad med en fråga i. Det är samma frågor som dramatikern ställde till elever under researchprocessen.

- ▶ Vem vill du vara om 30 år?
- ▶ Hur vill du att världen ska se ut om 30 år?
- ▶ Vad är det vackraste du vet?
- ▶ Vad ger dig hopp?
- ▶ Vad drömmer du om?

Prata med eleverna om de här frågorna, är det lätt eller svårt att fantisera om hur det är trettio år framåt? Är det lätt eller svårt att visualisera hoppfullhet? Kanske kan eleverna få skriva utifrån frågorna?